Apor Vilmos Katolikus Főiskola
Vallástudományi, Társadalomtudományi és Romológiai Tanszék
2600 Vác, Konstantin tér 1-5.

A szentlászlói Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény és a hozzá kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások

Konzulens:
Dr. Baksa Brigitta
főiskolai tanár

Készítette:
Budai Kinga Andrea
hagyományismeret területen pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szakos hallgató

Vác, 2019

Tartalomjegyzék

Témaválasztás 3

Szentlászló község rövid története 4

Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény 6

- A gyűjtemény létrehozásának előzménye 6
- A gyűjteménynek otthont adó ház története 7
- A gyűjtés 9
- A gyűjtemény berendezése 10
- A gyűjtemény elnevezésének magyarázata 18
- A gyűjtemény megnyitása 18
- A gyűjtemény látogatottsága 19
- A gyűjtemény leltározása 19
- A gyűjtemény megújulása 20
- A gyűjtemény, mint a település közösségi szintere 22
- A gyűjtemény megjelenítése, megjelentetése 25

Múzeumpedagógiai foglalkozások a Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjteményben 27

- A múzeumpedagógiai foglalkoztatóterem 29
- Tájházi „tekergő” 33
- Múzeumpedagógiai foglalkozások a gyűjteményben 34

Összegzés 38

Irodalomjegyzék 41

Képek jegyzéke 43

Mellékletek jegyzéke 45

Mellékletek 46

Témaválasztás

Szakdolgozatom témájának a szentlászlói Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény létrehozását, fenntartását, működtetését, a mai kor követelményeihez való átalakítását és a hozzá kapcsolódó programokat, elsősorban a múzeumpedagógiai foglalkozásokat választottam, mivel a tájház egyik létrehozója voltam és 2017-ig kulturális szervezőként vezettem.

„Mondják: a hagyományokat meg kell tartanunk. Valójában fordítva van: a hagyományok tartanak meg minket. A Világ megcsodálja egyedülállóan gazdag népművészeti hagyományainkat, melyeket példamutató módon gyűjtöttünk össze az utolsó órákban. De a papíron, lemezeken és múzeumi raktárakban őrzött kincs halott, ha nem teljesítheti már a gyakorlatban megtartó hivatását.

- - -, hogy csodálatos hagyománykincsünk újra minket éltető, összetartó és megtartó erőnkké legyen." (Andrásfalvy, 2011, p. 4)

Andrásfalvy Bertalan gondolataival egyetértve 2003-ban Szentlászlón létrehoztuk a Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjteményt.

A gyűjtemény bemutatja az itt élt, élő szentlászlóiak, elsősorban a németek, de az idetelepített felvidéki és az idemenekült jugoszláviai magyarok építészeti, tárgyi és szellemi örökségét, néphagyományait, népszokásait.

2013-ban a gyűjtemény felújításával, a múzeumpedagógiai foglalkoztatóterem létrehozásával, a foglalkozásokhoz használt eszközök, tárgyak, játékok, kiadványok stb. elkészítésével, elkészíttetésével, beszerzésével még tudatosabb lett ez a munka.

Szakdolgozatomban az alábbi kérdésekre keresem a válaszokat, hogy a gyűjtemény újszerű bemutatása és a múzeumpedagógiai foglalkozások

- mennyire járulnak hozzá, hogy az itt élők identitástudata, közösségi érzése elmélyüljön,
- hogyan tudják segíteni, kiegészíteni az óvodás és az iskoláskorú gyerekek nevelését–oktatását,
- mennyiben segítik a látogatószám növekedését, a látogatók elégedettségét.

A téma kutatása segít abban, hogy tudatosan átgondoljam, hogy mit tettünk, milyen eredményeket értünk el eddig, és ezt a munkát hogyan lehetne tovább folytatni, eredményesebben végezni.

Szentlászló község rövid története

Szentlászló község Baranya megye északnyugati részén, a Dél-Zselicben fekszik.

A település már az Árpád-korban is lakott volt. Írott forrásokban először 1237-1240 között említik meg a pannonhalmi bencés apátság birtokaként. Az 1300-as években csere útján magántulajdonba került a község. Nagyobb birtokosai között találjuk a Széchenyi, a Festetics és a Bolza családokat. A török hódítás után horvátok települtek a faluba. Az 1720. évi összeírás alapján magyar-horvát vegyes lakosság élt itt. 1767-ben 122 fő lakta. 1774-ben Festetics Lajos az itt élő horvátokat Toponárra költöztette, és helyükre németeket telepített be. 1784-1792 között újabb német telepesek érkeztek ide, valószínűleg a rajnai frank és bajor vidékről. Az 1932-es adatok szerint 1020-an laktak a faluban, ebből 185 fő magyar, 835 fő német anyanyelvű volt (Vargha K, 1941). Az 1941-es népszámláláskor már 1112 fő a lélekszám. A második világháború után 251 német származású lakost telepítettek ki, illetve menekült el, és helyükre 212 felvidéki magyart költöztettek. A jugoszláviai Nasice vidékéről is idemenekült néhány magyar család. A következő évtizedekben a látszólagos mozdulatlanság ellenére lakosság-kicserélődés zajlott le. A felvidékiek nagy része szülőhelyükhöz közelebb, Komárom és Szőny környékére költözött. A környező pusztákról, kisebb településekről megindult a faluba való betelepülés. Az 1960-as évek végétől erősen érvényesült a városok vonzó hatása, ami következtében csökkent a község lakossága. Az 1990-es évektől kezdve a lélekszám viszonylagos állandóságot mutat, az elköltözöttek helyett a környező kistelepülésekről való beköltözések miatt (Budai szerk., 2000). A település lélekszáma 2019-ben 865 fő. A lakosság kb. 18-20%-a német nemzetiségű, kb. 10 %-a pedig felvidéki gyökerekkel rendelkezik.

Templomát 1803-1811 között építették fel klasszicista stílusban. Iskolája 1839-től, óvodája 1965-től van a falunak.

Az utóbbi két és fél évtizedben önkormányzatunk jelentős fejlesztéseket hajtott végre.

1996-ban avatták fel településünk névadójának, Szent László királynak a köztéri szobrát, Márkus Péter alkotását. 1998-ban, a ki- és betelepítések ötvenedik évfordulójára a megbékélés emlékművét, Vanyúr István Anya gyermekével című köztéri szobrát leplezték le. A millennium évében átadták a Sportcentrumot. 2001-ben elkészült az új takarékszövetkezeti fiók és a bitumenes kézilabdapálya. 2002-ben megtörtént a római katolikus templom felújítása. 2003-ban megnyitották a Tájházat, melyben helyet kapott a Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény, valamint átadták az új fiókpatikát. 2004-től 2015-ig a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

Mikrotérségi Központja működött a településen. Az Óvoda és Napközi Otthon magastetővel való ellátására és teljes felújítására 2004-ben került sor. 2005-ben a temetőben egy harangtornyot emeltek és a ravatalozó épületét újították fel. 2006-ban nyílt meg a községben az ország első Csuhémúzeuma és a Népművészeti Alkotóház. 2007-ben az orvosi rendelőt és lakást bővítették és újították fel, 2010-ben pedig az általános iskola épületét. 2013-ban Szent Vendel-szobrot, 2014-ben pedig dr. Vargha Károly, falunkban született főiskolai tanár, helytörténész szobrát állították fel. 2015-ben a Csorba Győző Könyvtár Szentlászló Szolgáltató Hely kialakítására került sor, ahol még két gyűjteményt is elhelyeztek: Szirmayné Bayer Erzsébet falunkban született festőművész kisgalériáját és dr. Vargha Károly emlékszobáját. E két gyűjtemény 2017-ben a könyvtárral együtt a volt Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat épületébe költözött annak felújítása után, mely azóta dr. Vargha Károly Kulturális Központként funkcionál. Itt helyezték el a községünkben alkotó Jambrich Liza keramikus alkotásait. Nagyobb beruházás volt még 2018-ban az óvoda és önkormányzat épületének felújítása.

Szentlászló a térség egyik legnagyobb, folyamatosan fejlődő települése, hat település közös önkormányzati hivatala, egészségügyi, oktatási, kulturális központja (Budai, 2017).

1. Márkus Péter: Szent László-szobor

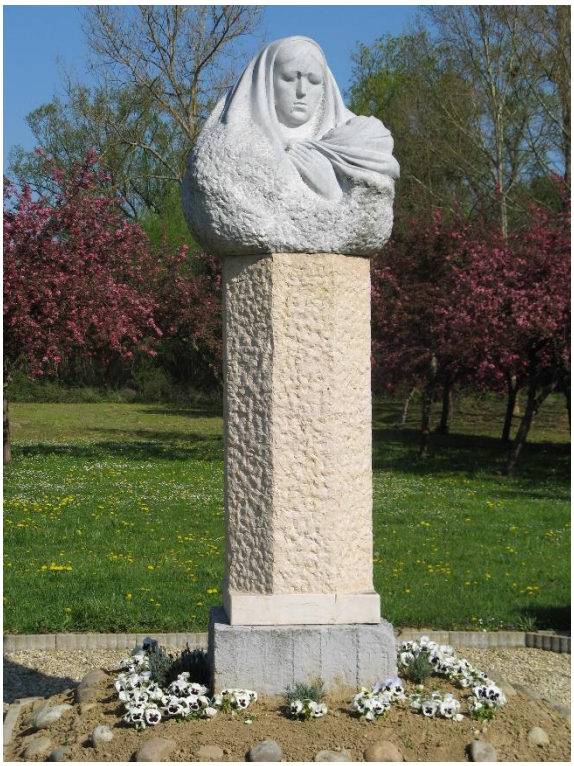

2. Vanyúr István: Anya gyermekével
(A ki- és betelepítés emlékműve)

Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény

Szentlászló községben folyó több évtizedes, tudatos honismereti, népismereti munka és a faluközösség akaratának eredményeként nyílt meg 2003-ban a Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény.

A gyűjtemény létrehozásának előzménye

A településen az 1960-as évek második felétől folyó honismereti munka részeként rendszeresen szerveztek, szerveztünk ideiglenes kiállításokat, kézműves bemutatókat, hagyományőrző és kézműves táborokat, ahol igyekeztek, igyekeztünk minél sokoldalúbban bemutatni az itt élt, élő emberek múltját, életmódját, hagyományait. Elsősorban a németekét (népviseletét, textiliáit, vallásossággal összefüggő tárgyait, mindennapi használati és mesterségeikhez kapcsolódó eszközeit, tárgyait stb.).

Ilyen alkalmakat többségében helyben szerveztek, szerveztünk meg (általában az iskola osztálytermeiben vagy a közös rendeltetésű tornatermében), de más településeken is volt ilyen jellegű bemutatkozásunk (Magyarlukafán, Szigetváron és Pécsett).

Megtapasztaltuk ezeknek a rendezvényeknek a fontosságát, sikerét, mind a szervezők, mind pedig a közönség részéről.

Állandó hely hiányában ezek az anyagok, kiállítási tárgyak rövid ideig voltak láthatók, a kiállítások után visszaadtuk tulajdonosaiknak.

Az állandó gyűjtemény mielőbbi létrehozását az is alátámasztotta, hogy az évek folyamán azt tapasztaltuk, hogy az ideiglenes kiállításokra kölcsönadott tárgyak száma fogy, vagy tönkrementek, vagy az értékük megítélése egyre alábbhagyott, vagy eladták régiségkereskedőknek, elvitték a németországi rokonok, felvásárolták a környékbe betelepedő hollandok. Különösen sok tárgy semmisült meg az 1960-80-as évek nagyfokú építkezései miatt.

Az önkormányzat szándéka is megegyezett a honismereti, népismereti indíttatású személyekével.

2000 körül pedig Stefan Fath, Németországban élő személy -„keresve gyökereit”- Szentlászlón vásárolt egy szőlőt, 2001-ben pedig megvásárolta szülei-nagyszülei-dédszülei volt házát, amelynek felét a felújítás, újjáépítés után használatra felajánlotta az önkormányzatnak a kialakítandó honismereti gyűjtemény elhelyzése céljából.

A gyűjteménynek otthont adó ház története

A Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény Szentlászlón, a Zrínyi utca 15. szám alatt található.

3. A ház az 1970-es években

A telken lakóépület, melléképületek (istálló, pajta, pince) és kút van. Tágas udvar és kert tartozik hozzá, amelyben néhány őshonos gyümölcsfa (alma, szilva, barack) található.

A házról a következő adatokat tudjuk Stefan Fath elmondása alapján: 1907 körül építették a háromosztatú parasztházat. Tulajdonosai ekkor dédszülei, Stefan Fath és Veronica Fath (szül. Szilber) voltak. 1939-ben a négy gyermekük közül a legidősebb fiú, Stefan Fath és felesége Anna Fath (szül. Herlinger) tulajdonába került az épület. A nagyapja 1944-ben a háborúban meghalt. 1945-ben a nagyanyjának két gyermekével (Johann Fath és Elizabeth Fath) el kellett hagynia a házat, majd később, 1948-ban kitelepítették őket Németországba. Ezt követően több tulajdonosa volt az ingatlannak. 2001-ben Johann Fath fia, a jelenlegi tulajdonos, Stefan Fath visszavásárolta a házat Farkas Józsefnétől. 2002 tavaszától 2003 őszéig tartott a ház újbóli felépítése, ugyanis a tulajdonos tetőtér beépítéssel tervezte, de megállapította, hogy az akkori alapzat, illetve falak ezt a terhelést nem bírnák ki, ezért az egész házat újból építtette mindvégig szem előtt tartva, hogy a ház minél jobban megtartsa a régi helyi német építészeti jegyeket, hogy beilleszkedjen a meglévő környezetbe. A lebontott ház anyagát visszaépíttette.

A ház nyeregtetős maradt. Az utcafront felőli homlokzat halványsárgára van festve, négy emberfej díszíti, amely más épületen is megtalálható a községben. Az ablakok zsalugáteresek, zöld színre vannak mázolva. Az alsó szinten három szoba, egy konyha, egy előtér és egy WC, a tetőtérben négy szoba, egy fürdőszoba és egy előtér található. Az épületnek faoszlopos folyosója (gang) van, amelyre téglából rakott lépcső vezet fel. A gangról két bejárati ajtó nyílik. A ház közepén levőn lehet bemenni a gyűjteménybe. A tulajdonos az utcafront felőli földszinti két helyiséget és a tetőtérben ezek felett levő két szobát adta át az önkormányzatnak a kiállítás számára. A többi helyiség az ő használatában van, ahova a másik bejárati ajtón lehet bejutni. Az itt található mosdót és WC-t a múzeumlátogatók is használhatják. A kiállítási tér falai fehérre vannak meszelve, padozata hajópadlós. Az épület fűtése a kertben levő gáztartályból történik, így a gyűjtemény téli védelme, valamint az egész éves használhatósága biztosított.

4. Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény

A telken lévő istálló, pajta és pince viszonylag rossz állapotban volt. A tulajdonos későbbre tervezte ezeknek a felújítását, kiállítóhelyeket létrehozva benne, melyekben a mezőgazdasági eszközöket helyeztük volna el. 2008-ban azonban elállt korábbi terveitől, lebonttatta a melléképületeket, így az ígért kiállítóhelyek száma nem bővült. Csak a pince maradt meg.

Az udvarban van egy kerekeskút, amelynek a kútházát felújították.

A vaskerítés helyett a falunkra jellemző léckerítés került, zöldre mázolva.

A tulajdonos az önkormányzattól a ház használatának fejében a telek rendben tartását, az épület állagának megóvását kérte, illetve szerződésben rögzítették a villany, víz, fűtés költsége viselésének arányát.

Stefan Fath évente két-három hetet tölt el itt.

A gyűjtés

A ház felújításával egyidőben megkezdtük a kiállítási anyag összegyűjtését.

Az önkormányzat felkérte Lantosné dr. Imre Mária néprajzkutatót, hogy a gyűjtemény létrehozásában szakmai segítséget adjon.

Az önkormányzattal közösen lakossági fórumot hívtunk össze, ahol több mint hatvan ember jelent meg, szívügyüknek érezve a gyűjtemény/kiállítás létrehozását. Bognár József polgármester ismertette a fórum résztvevőivel az önkormányzat terveit, majd Lantosné dr. Imre Mária adott tájékoztatást a létrehozandó gyűjteményről. Már ezen a megbeszélésen is nagyon sok felajánlás történt.

A gyűjtés irányítását én mint kulturális szervező vállaltam fel édesanyámmal, Budai Györgynével. Ő akkor a helyi általános iskola magyar-történelem szakos tanára, a honismereti szakkör vezetője és a Baranya Honismereti Egyesület vezetőségi tagja volt.

Ezután a faluban minden házhoz egy szórólapot juttattunk el, melyben leírtuk, hogy milyen korból, milyen tárgyakat, képi és írásos anyagot szeretnénk elhelyezni a gyűjteményben, kérve hozzá a segítségüket. Ezután végigjártuk a falu összes házát (270), így személyesen is kértük segítségadásukat, illetve megbeszéltük, hogy milyen anyagot tudnának adni, és azokat mikor szállíthatjuk el. Ugyanezzel a céllal levélben kerestünk meg több falunkból elszármazottat is.

A gyűjtés során kicsit bennünk volt a félsz, hogy a 21. század elején sikerül-e megfelelő számú és értékes kiállítási anyagot összegyűjteni a szakdolgozatomban már említett okok miatt.

A gyűjteménybe felajánlott tárgyakat személyesen vettük át, átvételi elismervénnyel, számmal ellátva, hogy később is beazonosítható legyen, hogy kitől, mit kaptunk.

Csaknem valamennyi tárgyat a nagyobb darabok kivételével saját gépkocsinkkal szállítottuk el.

A gyűjtésnek gyorsan híre ment, és „olyan jól sikerült”, hogy a környék összes régiségkereskedője ismerte már az autónkat, és tőlünk akartak vásárolni különféle régiségeket.

Az összegyűlt anyagot az iskola épületében tároltuk le.

A gyűjtéskor a német anyag keveredett az idetelepített felvidéki, az idemenekült jugoszláviai vagy a máshonnan ideköltözött, itt gyökeret eresztő magyar lakosság anyagával.

Ezután kezdődött el a válogatás és az állagjavítási, állagmegőrzési munkálatok. Volt, amit önkéntes segítőinkkel, pedagógusokkal, honismereti szakkörösökkel, iskolás gyerekekkel meg tudtunk oldani, amely pedig szakmunkát igényelt, azt szakemberekkel, restaurátorral, asztalossal, varrónővel stb. végeztettük el.

Senki sem merte volna gondolni a gyűjtőmunka megkezdésekor, hogy ennyi kiállítandó anyag gyűlik majd össze.

Alig volt olyan család a faluban, aki az eddig féltve őrzött tárgyi, írásos és képi emlékeiből ne adott volna a gyűjteménybe. Hasonlóan tették ezt a megkeresett elszármazottak is.

Közel 1000 kiállítási anyagot szedtünk össze.

A már összegyűjtött, de ki nem állítottakat először az iskolában, majd 2006-tól a másik gyűjteményünkben, a Csuhémúzeum és Népművészeti Alkotóház padlásán raktároztuk el.

A gyűjtemény berendezése

2003 szeptember második felében megkezdődött a kiállítás berendezése Lantosné dr. Imre Mária szakmai vezetésével. Munkánkat több helyi idős asszony és pedagógus segítette.

Négy helyiséget rendeztünk be.

Az első terembe belépve, az ajtó felett dr. Vargha Károlynak a pécsi lakása falán levő ars poeticáját helyeztük el német és magyar nyelven.

„Wer wissen möchte, wer er ist, muss fragen, woher er kommt,
dann weiss er, wohin er geht.”
„Aki tudni akarja, kicsoda, fel kell tennie a kérdést, honnan jön,
mert csak akkor tudja, hová tart.” (Nádor, 1997, p. 50)

Ezzel a gondolattal indítjuk el a gyűjtemény látogatóit, illetve ezt a gondolatot adjuk nekik útravalóként is.

Tablókon és tárlókban írásos és képi anyaggal mutatjuk be falunkat, Szentlászlót: a község rövid történetét, fényképek másolatával az itt élt emberek mindennapjait, viseletét, szokásait, valamint néhány fotón a jelen Szentlászlóját.

Ebben a teremben mutatjuk be még a falunkban született neves személyek életútját, munkásságát:

- Dr. Vargha Károly főiskolai tanár, a német nemzetiségi tanszék megalapítója Pécsett, helytörténész, Zselic-kutató, a Baranya megyei honismereti munka elindítója, elnöke, örökös tiszteletbeli elnöke, zeneszerző és szövegíró.
- Dr. Vargha László, a Pécsi Jogtudományi Egyetem tanára, büntető eljárásjogász, kriminalista, nemzetközi tekintélyű írásszakértő.

- Szirmayné Bayer Erzsébet, a Kaposvári Tanítóképző Főiskola tanára, festőművész. Több festményét ihlette meg a szentlászlói németség életmódja, szokásai, népviselete (Szirmayné Bayer, 1999).

  Tárlója mellett, a festőállványán látható a Malenkij robot II. – Gyűjtőtáborban című képe (1. melléklet).

Ebben a teremben kapott helyet még a 2011-ben betegség miatt kivágott Erzsébet-fák egyikének egy szeletje, valamint a községünkben álló Szent Vendel-szobor mintája.

Itt, az első helyiség falán hosszú névsorban közöljük az adományozók nevét és mindazokét, akik bármiképpen segítették, hogy e gyűjtemény létrejöhessen.

5. Az első terem (részlet)

6. Az első terem (részlet)

Ebből a teremből nyílik az utca felé egy német tisztaszoba (schöne Stuwe - szépszoba).

7. Szépszoba (schöne Stuwe)

A bútorzat nagy része az 1920-30-as évekből való (ágyak, szekrények, asztal, székek, bölcső), de a festett láda, a téka és a tálasfogas ennél sokkal régibb. A falak mellet két ágy van elhelyezve párhuzamos elrendezésben. Az egyik ágy ünnepi ágyneművel, a másik pedig hétköznapi ágyneművel van bevetve, mivel nem tudtunk összegyűjteni még egy ágyra való ünnepit. Az ablakok között egy fiókos - ajtós szekrényen (kaszli) Mária-szobor, imakönyv, búcsús kegytárgyak, gyertyatartók stb. találhatók, felette döntött helyzetű tükör látható, melyet kis kegyképek vesznek körül. Ez a házioltár. Az ágyak felett díszes keretben olajnyomatos szentképek vannak (Jézus szíve és Mária szíve). A falakon még több vallásos témájú kép függ: zenélő karácsonyi kép, Házi áldás, Mandorlás Madonna stb.. Az ágyak előtt vannak elhelyezve a székek. Az asztal a szoba közepén áll, rajta díszes szőttesterítő és petróleumlámpa. A bejárattól balra Singer varrógép található, mellette a kétajtós nagyszekrény. A bejárattól jobbra eső sarokban, a falon téka, mellette tálasfogas díszes tányérokkal, csészékkel, az alatt pedig festett láda van. A szekrényben és a ládában német népviseleti ruhadarabok találhatók. A kaszliban a gazdag szőttes gyűjtemény van elhelyezve. A padozat rongyszőnyegekkel van leterítve.

8. Házioltár

9. Kétajtós nagyszekrény

10. Festett láda, tálasfogas, téka

Ebben az enteriőrben mutatjuk be bábukon a 20. század első felének szentlászlói német népviseletét: csecsemő, rozmaringos menyasszony és vőlegény, fiatal- és idős asszony viseletét.

A szépszoba egyik jellegzetes tárgya a falon levő „berámázott” mennyasszonyi kis- és nagykoszorú, a vőlegény kalapdísze és a gyűrűjeik a házasulandók monogramjával és a házasságkötés évszámával.

11. Rozmaringos menyasszony és vőlegény

12. Fiatalasszony csecsemőjével

13. A menyasszony koszorúi és a vőlegény kalapdísze keretben (Prautpild)

A helyi német népviselet legdíszesebb darabjai az 5 tűvel kötött lábbelik, a tutyik, melyeket keresztszemes mintákkal hímeztek, „cifráltak” ki. A gyűjteményben több ilyen található.

14. Tutyi

15. Tuyik

16. Mintakendő tutyik hímzéséhez

A gyűjtemény az emeleten folytatódik, ahova az első teremből vezet fel egy csigalépcső. A harmadik helyiségben tárgyak, tárgyegyüttesek segítségével mutatjuk be a falusi életmódot, a tevékeny hétköznapokat (a háztartás, a földművelés, az állattenyésztés, a kézművesség eszközeit stb.). A tárgyakat vagy anyaguk, vagy funkciójuk szerint csoportosítva helyeztük el.

17-22. Használati tárgyak, eszközök

A negyedik teremben helyeztük el a falunkban élő, élt kézművesek alkotásait. Itt láthatók a Felvidékről, Naszvad községből idetelepített asszonyok, Holenka Józsefné, Turger Antalné, Simonics Józsefné csuhéból (sustya) készült szatyrai, kosarai, lábtörlői, Horváth Antónia csuhébabái, csuhéállatai, Jambrich Klára és Kovács Gáborné textiljátékai. Itt állítottuk ki Pasztorek János festett bútorait, Andrasek Vince és Hoffmann József fafaragók alkotásait, akik a Zselicre jellemző mintakincset és technikákat alkalmazzák faragványaikon. Horváth László és édesapám, Budai György fajátékai is helyet kaptak a gyűjteményben. Ebben a teremben láthatók még Jambrich Liza keramikus alkotásai. Itt helyeztük el a tanítványaim által készített csuhé betlehemet, amely 2004-ben a „Csillagok Útján" elnevezésű betlehemes jászolkészítő pályázaton 4. helyezést ért el.

23. *Betlehem*

A gyűjtemény elnevezésének magyarázata

A gyűjtemény elnevezése Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény.

A tájház elnevezést azért választottuk annak ellenére, hogy az épület belső terei már nem a hagyományos parasztház elrendezését őrzik, viszont az érvényben levő tájház fogalmának megfelel, mivel egy terem enteriőrként, egy német tisztaszobának van berendezve.

A tájház fogalma: *„A tájházak olyan szabadtéri néprajzi gyűjtemények, amelyek a helyben összegyűjtött és megőrzött tárgyakkal az adott település vagy tájegység hagyományos tárgyi kultúráját, a népi építészet szempontjából jelentős (esetleg népi műemléknek minősített) épületekben berendezett lakásbelsőket, olykor a műhelyeket, gazdasági épületeket vagy egyszerűbb ipari létesítményeket mutatják be. Nagyon fontos hangsúlyoznunk mint minimális követelményt, hogy a tájháznak legalább egy, meghatározó helyisége eredeti, a településről származó tárgyakkal enteriőrként berendezett kell, hogy legyen."* (Bereczki, 2012, p. 5.)

A fogalom szerinti minimális követelménynek így tehát megfelelünk. Ezáltal kapcsolódhattunk a Magyarországi Tájházak Szövetségéhez, ahonnan nagyon sok szakmai segítséget kaptunk és kapunk.

Mivel a tájház elnevezés ellenére mégsem „igazi" tájház, ezért ragaszkodtunk, hogy a nevében szerepeljen a helytörténeti és néprajzi gyűjtemény elnevezés is.

A gyűjtemény megnyitása

2003. október 4-én nyitottuk meg nagyszámú résztvevővel a Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjteményt.

Az avató ünnepségen Bognár József polgármester köszöntötte a megjelenteket. Megköszönte azok segítségét, akik a gyűjtemény létrehozásában részt vettek, és mindazokét, akik a féltett tárgyaikat a kiállításra odaadták.

Ünnepi beszédet mondott még Gráf József országgyűlési képviselő, Tasnádi Péter, a Baranya Megyei Közgyűlés alelnöke, Schmidt Zoltán, az LdU Pécsi Regionális Irodájának vezetője és Lantosné dr. Imre Mária néprajzkutató.

Az ünnepségen jelen volt Stefan Fath, a ház tulajdonosa is, aki elmondta, hogy örömére szolgál, hogy a házában tovább él ősei kultúrája.

Ezután ünnepélyes keretek között átadták a gyűjteményt.

Jó volt látni az arcokon a létrehozó közösség megelégedettségét. (2. melléklet)

A gyűjtemény látogatottsága

A gyűjtemény előzetes bejelentkezéssel bármikor látogatható.

A látogatók száma évente eléri az 1 000 - 1 500 főt.

Öröm számunkra, hogy a szentlászlóiak nemcsak egy-egy rendezvény alakalmával jönnek el ide, hanem megmutatják a kiállítást a hozzájuk érkező rokonoknak, barátoknak is.

A hazai látogatókon kívül horvát, szlovák, román, német, lengyel, holland, török, indiai stb. látogatók is voltak. A legtávolabbi vendégek a Karib-tenger egyik szigetéről és Új-Zélandról érkeztek.

A látogatók között voltak olyanok, akik itt csodálkoztak rá arra, hogy őseikről megemlékezünk, említést teszünk ebben a gyűjteményben. Ilyen volt például egy nagyvázsonyi család, aki környékünk híres betyárjának, Patkó Bandinak volt a leszármazottja, vagy a Németországból érkező vendégek, akik a fotókon, az írásos anyagokban megtalálták őseiket.

A gyűjtemény leltározása

A gyűjtemény muzeális intézményi működési engedéllyel még nem rendelkezik annak ellenére, hogy 2009-ben megtörtént a gyűjtemény 60%-ának szakember általi leltározása, melyet dr. Szonda István néprajzkutató - múzeológus végzett el a Debreceni Egyetem néprajzszakos hallgatóinak segítségével.

A részleges leltározás elvégzése után beléptünk E-skanzen/MONARI programba, amely a műtárgyak digitális nyilvántartását teszi lehetővé.

A többi tárgy leltározását is szeretnénk a továbbiakban elvégeztetni, valamint a működési engedélyt mielőbb megszerezni.

24. Leltározás

25. Leltározás

A gyűjtemény megújulása

2012-ben a Német Nemzetiségi Önkormányzat Szentlászló LEADER-pályázaton az 500 000 Ft-os önrész mellett közel 2 000 000 Ft támogatásban részesült az épület felújításához, a gyűjtemény fejlesztéséhez.

A pályázat megírását és lebonyolítását én végeztem abból a célból, hogy a gyűjteményt a mai kor követelményeihez, igényeihez illeszkedve újszerűen mutassuk be, interaktívvá téve, hogy megfeleljen a 21. századi társadalmi, oktatási-nevelési és technikai igényeknek. Látogatóbaráttá és iskolabaráttá kívántam átalakítani. A látogatók ne csak „holt" anyagként ismerkedjenek meg a helyi nemzetiségi múlttal, hanem interaktív formában is.

2012 szeptemberében kezdődött el az épület belső és külső felújítása (festés, meszelés, mázolás). Ezt követően megtörtént a gyűjtemény anyagának állagvédelme is (szúvédelem, rozsdátlanítás, tisztítás stb.).

A kiállítás nagyrészét meghagytuk a 2003-as megnyitási állapotban.

A negyedik termet, amelyben a mai kézművesek alkotásai voltak kiállítva, kiürítettük és átalakítottuk oktatási-nevelési célra, múzeumpedagógiai foglalkoztatóteremmé. Itt helyeztük el a pályázati pénzből készített interaktív eszközöket és játékokat, melyek segítségével újszerűen, tevékenykedtetve, játékosan tudjuk bemutatni a helyi múltat, a néphagyományokat, a népszokásokat.

26. Múzeumpedagógiai foglalkoztatóteremben

A harmadik teremben csak annyit változtattunk, hogy a középen elhelyezett posztamenseket áthelyeztük a terem egyik végébe a rajta levő kiállítási tárgyakkal. Így egy nagy tér alakult

ki a terem közepén, amely szintén alkalmas lett arra, hogy múzeumpedagógiai foglalkozásokat tartsunk a mindennapok régi használati tárgyai között.

A terem mérete és gyűjtemény raktár hiánya miatt nem tudtunk székeket elhelyezni, ezért azt találtuk ki, hogy helyettük kitömött régi vászonzsákokat használunk, arra ülhetnek rá a foglalkozások alatt a gyerekek. A zsákok tárolása is megoldott, a csigalépcső korlátjánál vannak elhelyezve, mint kiállítási tárgyak.

27. A negyedik terem az átrendezés után

2 db számítógépet is vásároltunk, az egyiket a gyűjtemény leltározásához, nyilvántartásához és a helyi „faluújság" írásához, a másikat pedig a látogatók használhatják a kiállítási anyag kiegészítéséhez, Szentlászló helytörténete és néprajza megismeréséhez (írások, fényképek).

Vásároltunk még egy fényképezőgépet is. Ennek segítségével a régi fotókat, azoknak részleteit újrafényképeztük a digitalizáláshoz, valamint ezt használjuk a jelen eseményeinek megörökítéséhez.

Múzeumpedagógiai kiadványt is készítettünk Tájházi „tekergő" címmel, amely segíti a látogatóknak a kiállításon végigvezetve az ismeretszerzést.

Képeslap is készült a tájházról (3. melléklet).

A Baranya Megyei Német Önkormányzattól nyert pályázati támogatásokból pedig régi fotókat nagyíttattunk fel A3-as méretűekre, amelyeket elhelyeztünk a foglalkoztatóterem falán (20 db), illetve készíttettünk három helyi német nemzetiségi népviseletbe öltöztetett babát (fiú, lány, csecsemő).

2013. április 27-én került sor a felújított gyűjtemény átadására a Német Nemzetiségi Nap keretében, kapcsolódva a Tájházak Napja országos mozgalomhoz.

A gyűjtemény, mint a település közösségi szintere

A gyűjtemény bemutatása, tárlatvezetése mellett a ház sokféle programnak, rendezvénynek a helyszíne:

- Tanórák a tájházban (történelem, hon- és népismeret, német, rajz)
- Múzeumpedagógiai foglalkozások
- Honismereti előadások (Szentlászló község története, A ki- és betelepítések története Szentlászlón, Híres szentlászlói emberek, Szentlászló építészeti emlékei, A szentlászlói római katolikus templom története, Szent László, a lovagkirály stb.)
- Kézműves bemutatók (fonás, szalagszövés, tutyihímzés stb.)
- Kézműves foglalkozások (horgolás, kötés, hímzés, gyöngyfűzés stb.)
- Tanfolyamok (tutyikötő, berliner kendő készítő, főzőtanfolyam – német ételek (4. melléklet))
- Nyári hagyományőrző és kézműves táborok
- Ideiglenes kiállítások (Német népi építészeti emlékeink, Szobrok és keresztek Szentlászlón, Kitelepítés 1948, Szent László a Képes Krónikában, Fotókiállítás a Zselicről)

28. Tutyikötő tanfolyam

29. Tutyikötő tanfolyam

30. Motringolás

31. Berliner kendő készítési technikája

A gyűjteményhez kapcsolódó éves legnagyobb rendezvényünk a Német Nemzetiségi Nap, csatlakozva a Tájházak Napja országos rendezvényhez. Ezt minden évben április 24-e, Szent György napja körüli hétvégén tartjuk meg.

Az ünnepi köszöntők után kulturális műsorral folytatódik a program, ahol fellépnek a helyi német nemzetiségi óvoda és általános iskola gyermekei, tanulói, a helyi nyugdíjasklub énekkara, valamint meghívott előadóművészek.

32. Az óvodás gyerekek német műsora

33. Az általános iskola német nemzetiségi tánccsoportjának műsora

Utána játékos helytörténeti versenyen vesznek részt a benevezett csapatok a tájháztól az iskoláig vezető útvonalon. 7 állomáshelyen kell számot adniuk a falu történetéről, a helyi németség múltjáról, építészeti, szellemi, tárgyi örökségéről.

34. Helytörténeti vetélkedőn

35. Helytörténeti vetélkedőn

A nap folyamán lehetőség van vezetett tájházbemutatón részt venni, ideiglenes kiállításokat megtekinteni, amelyek az előre meghírdetett helyi németséggel kapcsolatos témában beérkezett pályaművekből állnak, valamint egy jelentős aktuális évfordulóhoz kapcsolódnak.

A látnivalókat kiegészíti még a helyi kézművesek, kistermelők termékbemutatója, vására.

A rendezvény látogatói különböző német ételeket kóstolhatnak, részt vehetnek kézműves foglalkozásokon is (rongybaba készítése, tutyi mintakendő hímzése, papírvirág készítése stb.), valamint népi ügyességi játékokkal játszhatnak (gólyalábazás, karikahajtás, kötélhúzás, teknőhinta stb).

A napot jótékonysági sváb bál zárja.

36. „Festett láda” készítése

37. Karikahajtás

A gyűjtemény megjelenítése, megjelentetése

A Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény az alábbiakban jelent meg eddig:

- Szórólapok, meghívók, plakátok
- Képeslapok (5. melléklet)
- Prospektus: Szentlászló/Senglasl (6. melléklet)
- Prospektus: Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény
  Szentlászló (7. melléklet)
- Szentlászló
  A helyi önkormányzat időszakos kiadványa 2007-ig, a kiadvány megszűnéséig
- Senglasl Kurier / Szentlászlói Hírharang
  A Német Nemzetiségi Önkormányzat Szentlászló kiadványa 2011-től
- Kistérségi, megyei, országos napilapok, folyóiratok: Dél-Zselici Napló, Dunántúli Napló, Diskurzus, Régió Mix, Honismeret, Tájházi Hírlevél
- Könyvek:
  - Dél-dunántúli Tájházak
    Landschaftshauser in Süd-Transdanubien
    Szerkesztette: Kapitány Orsolya
    Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, Kaposvár, 2008
  - Budai Györgyné, Budai Kinga: Szentlászló
    1989 – 2009
    Fejezetek a közelmúlt történéseiből
    Szentlászló Község Önkormányzata, Pécs, 2009
    33-36. oldal
  - Szigetvár és vidéke
    Szerkesztette: dr. Borsos Kinga
    Szigetvár – Dél-Zselic Többcélú Kistérségi Társulás, 2009
    178-179. oldal

- Mesélő házak
  Magyarországi német tájházak és tájszobák
  Häuser, die unser erzählen
  Ungarndeutsche Heimatmuseum und Heimatstuben
  Helytörténeti Gyűjtemény, Budaőrs, 2010
  174-175. oldal

- Simányi Frigyes: Baranya megye tájházai, emlékházai, népi épületei
  Rural Heritage, Folk and Commemorative Buildings in Baranya County
  Volksgebäude, Landhäuser, Gedenkstätten des Komitats Baranya/Branau
  Romantika Kiadó, Budapest, 2016
  150-152. oldal

- Rádió, televízió
- Geoláda: http://www.geocaching.hu/caches.geo?id=3961
- Honlap: http://szentlaszloitajhaz.hu/

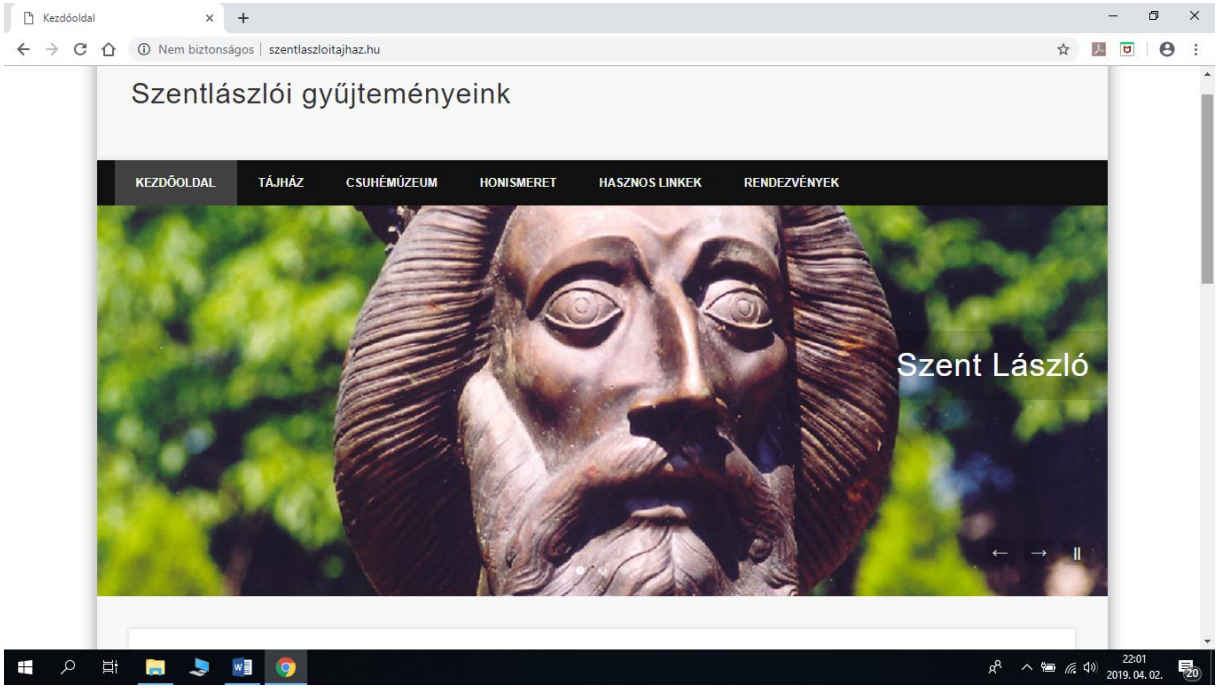

38. A honlap

Múzeumpedagógia foglalkozások
a Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjteményben

A gyűjteményhez kapcsolódó különféle programok közül kiemelten fontosak a múzeumpedagóiai foglalkozások.

A múzeumpedagógia fogalma és célja: *„A múzeumpedagógia az iskolán kívüli ismeretátadással foglalkozó, múzeumi keretek között zajló pedagógiai oktató-nevelő tevékenység, melynek alapja a múzeumi gyűjtemény és kiállítás, épít a formális, iskolarendszerű oktatásra, és figyelembe veszi a korosztályi sajátosságokat.*

Közvetlen célja a múzeumban felhalmozott anyagi és szellemi javak (gyűjtemények, kiállítások, kutatási eredmények) élményszerű tolmácsolása a pedagógia eszközeivel.

Közvetett célja a múlt tárgyi és szellemi örökségét megbecsülő, a társadalmi problémák iránt érzékeny, múzeumlátogató generáció nevelése." (Csesznák, 2012, p. 133)

A fogalomban meghatározott közvetlen és közvetett célokat csak úgy tudjuk elérni, megvalósítani, ha minél jobban megfelelünk a mai, a 21. századi kompetenciaalapú nevelési - oktatási elvárásoknak.

Elsősorban a helyi óvodával, iskolával működünk együtt, de törekszünk a környék többi nevelési-oktatási intézményével is kapcsolatot kiépíteni, fenntartani. Ezenkívül felnőtteknek és családoknak is tartunk ilyen programokat.

Feladatunknak tartjuk, hogy a gyűjteményben a múzeumpedagógiai foglalkozásokon ismereteket adjunk át, a máshol szerzett tanult ismereteket kiegészítsük az itt élt/élő emberek, elsősorban a németség történetéről, életmódjáról, hagyományairól, szokásairól, nyelvéről, dalairól, játékairól stb., hogy azokat a résztvevők megőrizzék, továbbéltessék, továbbörökítsék, erősödjön identitástudatuk, a szülőfalujuk, a szülőföldjük szeretete. Feladatunknak tartjuk még az ismeretek átadása mellett a képességek és készségek fejlesztését is.

Arra törekszünk, hogy ez a nevelési-oktatási tevékenység, tevékenykedtetés a tájházban komplex módon, nyugodt, szeretetteljes légkörben, játékos formában történjen.

Segítse felkelteni a résztvevőkben a tudás iránti igényt, a felfedező-, kutatómunkát, a tudatos és logikus gondolkodást, az élethosszig való tanulást.

A múzeumpedagógiai foglalkozásokon próbáljuk a résztvevő gyerekek, fiatalok, felnőttek önismeretét, személyiségét, közösségi magatartását erősíteni, empátiára, toleranciára, segítnyújtásra nevelni őket.

Megtapasztalhatják, hogyan tölthetik el kulturáltan, hasznosan, élményekkel gazdagodva a szabadidejüket.

Tájházunkban a múzeumpedagógiai foglalkozások tartásának lehetőségei és feltételei 2013-tól javultak. A negyedik teremben múzeumpedagógiai foglalkoztatótermet alakítottunk ki, valamint a harmadik kiállítóhelyiségben átrendezéssel bővítettük a teret a foglalkozások megtartásához.

A harmadik teremben levő kiállítási tárgyak bemutatása mellett a foglalkozásokon résztvevők itt próbálhatnak ki használat közben olyan tárgyakat, amelyeket a raktárban őrzünk és onnan hozzunk ide. Ezekből a tárgyakból több van, ezért nem sajnáljuk, ha véletlenül megrongálódnak, nem okoz gondot a pótlásuk (pl.: Kendertől a vászonig című foglalkozáshoz a gombolyítófa, a madzagszövő stb.; Én elmentem a vásárba… című foglalkozáshoz a „tekercs”, a kosár stb.; Mindennapi kenyerünket… című foglalkozáshoz a teknőállvány, a teknő stb.).

39. Múzeumpedagógiai foglalkozáson

A múzeumpedagógia foglalkoztatóterem

A múzeumpedagógiai foglalkoztatótermünkbe kb. 1 millió forint értékben készíttettünk saját tervezésű interaktív játékokat, amelyeket a tápiógyörgyei Patkós Stúdió gyártott le számunkra.

Készült 2 db Kockavarázs (Kirakójáték gyerekeknek és felnőtteknek), amelyek segítségével a kistájunk, a Zselic védett növényeit (8. melléklet) és állatait (9. melléklet) ismerhetik meg a látogatók.

40. Játék a Kockavarázzsal

41. Játék a Kockavarázzsal

A harmadik Kockavarázs az már kimondottan a szentlászlói német nemzetiséghez kapcsolódik. Az összerakott kocka a kiállítási tárgyak egy-egy részletét tartalmazza (a „tekercs", a szentkép, a hímzett szalag, a gereben, a tányér, a tulipános láda, a menyasszonyi koszorú, a vőlegény kalapdísze, a kosár, a szilke, a guzsaly, a rokka részletét). Ezt a Kockavarázst nemcsak összerakni kell, hanem a részlet alapján meg is kell keresni a tárgyat a gyűjteményben, megmondani, mi a tárgy neve, miből készült, mire használták (10. melléklet).

42. Játék a Kockavarázzsal

43. Játék a Kockavarázzsal

Készült még 2 doboz óriás memóriajáték is, amely dobozonként 10 pár A5-ös méretű képeket tartalmaz. A párokon a képek nem egyformák, hanem tartalmi kapcsolat van köztük, így nemcsak a figyelmet és a memóriát fejlesztik ezek a játékok, hanem a logikus gondolkodást is, valamint szemléltetésre is alkalmasak.

Az egyik memóriajáték A szentlászlói németek viseletét mutatja be a 20. század első felében, ahol a látogatók képek párosításával megismerhetik az egyes életkorok viseletét kisgyermekkortól az időskorig (11. melléklet).

44. Játék közben

45. Játék közben

A másik memóriajátékkal Szirmayné Bayer Erzsébet falunkban született festőművész képeiről készült fotókat kell összepárosítani régi fényképekkel, amelyek a németség életmódjával, szokásaival kapcsolatosak (12. melléklet).

46. Játék közben

47. Játék közben

Van még 10 doboz puzzlejátékunk is (Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény, Szent László-szobor, Anya gyermekével (A ki-és betelepítés emlékműve), Német család a 20. század elején, Naszvadról Szentlászlóra telepített magyar család a 20. század elején,

Szentlászlói német menyasszony és vőlegény, Naszvadi menyasszony és vőlegény, Naszvadi sustyázók, Szatyrot kötő lány, Betlehem).

48. Játék a puzzle-éval

49. Puzzle

Óriás puzzlejátékunk is van a községünkben hagyományos karácsonyi német népszokásról, a Christkindl-ről, melynek mérete 1 x 2 méter.

50. Játék az Óriás puzzle-éval

51. Játék az Óriás puzzle-éval

4 db Tili-toli játékot (13. melléklet) is készíttettünk A3-as méretben, amelyeken a helyi németség életéről készült fotók láthatók (A szőlői harang ünnepélyes kivitele a faluból a „szőlő-hegyre”, Lakodalmas menet, Vasárnap délután, 20. század eleji német család).

52. Játék a Tili-tolival

53. Játék a Tili-tolival

3 db német népviseletbe öltöztetett baba is készült (1 lány, 1 legény, 1 pólyásbaba), kb. 60 cm magasak. Ezeken kézzelfoghatóan, játékosan be tudjuk mutatni a helyi német népviseletet.

54. Német népviseleti babák

A terem egyik sarkában a 20. század elejéről , illetve közepéről származó gyeremkjátékokkal is játszhatnak a gyerekek (bútorok, konyhai edények, egyéb eszközök).

55. Játék a régi gyermekjátékokkal

Tájházi „tekergő”

Pályázati támogatásból adtuk ki 2000 példányban a Tájházi „tekergő című foglalkoztató kiadványunkat (14. melléklet).

A nyolc oldalas füzetben található rövid ismertető írásokat és feladatokat édesanyámmal, Budai Györgynével készítettük el.

Az volt a célunk, hogy az idelátogatók a tájház bemutatása után a foglalkoztató füzet segítségével elmélyítsék ismereteiket a zselici tájról, annak természeti értékeiről, Szentlászló község múltjáról, jelenéről, valamint az itt élt emberek tárgyi és szellemi örökségéről, mindezt játékosan, interaktív formában.

A füzetben 15 feladat található, amit úgy szerkesztettünk meg, hogy azokat nem teremről teremre menve lehet megoldani, hanem, mint ahogy a füzet címében is benne van, a gyűjteményben „tekeregve”.

A feladatokhoz egyértelmű utasításokat adtunk. Megoldásukhoz a falakon levő ismertetőkön kívül a füzetben, világoskék mezőkben kiegészítő ismeretek vannak még.

A foglalkoztató füzet különböző típusú feladatokat tartalmaz: vaktérkép, igaz – hamis állítás, párosítás, kakukktojás, rajzolás, felsorolás, számolás, a gyűjtemény fotóanyagában elhelyezett számok megkeresése és társítása fogalmakhoz, a számokkal jelölt kiállítási tárgyak megnevezése és azok segítségével egy új kiállítási tárgy megtalálása, a múzeumpedagógiai foglalkoztatóteremben elhelyezett játékokkal feladatok megoldása, keresztrejtvény.

56. Tájházi „tekergő” kitöltése

57. Tájházi „tekergő” kitöltése

Ezt a füzetet nemcsak a múzeumpedagógiai foglalkozáson résztvevők töltik ki, hanem más „múzeumlátogatók” is kitölthetik. A foglalkoztató füzetet hazavihetik emlékként, és az élmény által talán másokat is ösztönöznek a gyűjtemény látogatására. (Budai és Budai, 2013, pp. 1-8)

Múzeumpedagógiai foglalkozások a gyűjteményben

- **Tájházi „tekergő”**

  Téma: Foglalkoztató füzet a szentlászlói Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény megismeréséhez, az ismeretek elmélyítéséhez

  Korosztály: 10 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Feldolgozása: A Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény bemutatása után egyénileg vagy 2-4 fős csoportokban

  Időtartam: 60 perc

- **Dr. Vargha Károly**

  Téma: Falunk neves szülöttjének életútjával és munkásságával való megismerkedés

  - A délkeleti Zselic – Szentlászló és a környező települések tájföldrajza, településtörténete
  - Mondai gyűjtései
    Régi regék Zrínyi földjén – a környék mondáival való megismerkedés
  - Német népdal gyűjtései
    Baranyai, somogyi dalok

  Korosztály: Az első és a harmadik téma 12 éves kortól, a második téma 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 perc

- **Szirmayné Bayer Erzsébet festőművész**

  Téma: Falunk neves szülöttjének életútjával és munkásságával való megismerkedés. A helyi német nemzetiségi múlt, életmód, szokások, népviselet megjenenítése festményein. Visszatekintés – Rückblick című kötete

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 perc

- **Szent Vendel**

  „Óh, Istennek hív szolgája, pásztorok remek példája…”

  Téma: Szent Vendel életútjának, kultuszának és a napjához kapcsolódó szokásoknak a megismerése. Szentlászlón és a környékben levő Szent Vendel-szobrok és történetük

Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

Időtartam: 60 – 120 perc

- **Márton napi vígasság**

  Téma: Szent Márton életútjának, kultuszának és a napjához kapcsolódó szokásoknak, időjóslásoknak a megismerése

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Süss fel nap, Szent György-nap…**

  Téma: Szent György életútjának, kultuszának és a napjához kapcsolódó szokásoknak a megismerése

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Szentlászlói karácsonyi népszokások - Christkindlizés, betlehemezés**

  Téma: A szentlászlói karácsonyi német és magyar népszokások megismerése

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Dugjunk nyársat!**

  Téma: Disznóvágás Szentlászlón és a hozzá kapcsolódó népszokások.

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **A farsangi napokban…**

  Téma: Farsangi hagyományok és népszokások Szentlászlón

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Hej, rozmaring, rozmaring…**

  Téma: Lakodalmi szokások Szentlászlón

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Kicsi vagyok én, majd megnövök én…**

  Téma: Az emberélet fordulóival való ismerkedés

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 perc

- **Mesterségem címere…**

  Téma: Régi és mai mesterségek Szentlászlón

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Mindennapi kenyerünket…**

  Téma: A magvetéstől a kenyérsütésig

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Amit főztél, edd is meg…**

  Téma: A német konyha, étkezési szokások és ételek Szentlászlón (14. melléklet)

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Hol hit, ott szeretet...**

  Téma: Népi vallásosság Szentlászlón

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 perc

- **Én elmentem a vásárba…**

  Téma: Vásárban, piacon

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 perc

- **Ki játszik ilyet?**

  Téma: Régi gyermekjátékok Szentlászlón

  Korosztály: 3 éves kortól 12 éves korig, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 perc

- **A tutyi**

  Téma: Ismerkedés a szentlászlói német népviselet jellegzetes darabjával, a tutyival, annak készítési technikájával és mintakincsével

  Korosztály: 10 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

- **Kendertől a vászonig**

  Téma: A kender termesztése, feldolgozása és a belőle készült textilek

  Korosztály: 5 éves kortól, korcsoportonként megfelelő ismeretnyújtással, tevékenykedtetéssel, módszerekkel

  Időtartam: 60 – 120 perc

Összegzés

Szakdolgozatomban bemutattam a szentlászlói Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjteményt (7936 Szentlászló, Zrínyi u. 15.), annak létrehozását, fenntartását, működését, programjait, megjelenítését és a hozzá kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozásokat.

A bemutatásban igyekeztem tárgyilagos lenni, sok fotóval szemléltetni a leírtakat, mivel az előkészítő, a gyűjtő és a 2003-ban létrehozó munkától 2017-ig Szentlászló község kulturális szervezője, a gyűjtemény vezetője voltam.

E viszonylag „későn" létrehozott tájház, gyűjtemény az emlékezet helye, mely hozzájárul a helyi hagyományok, a népi kultúra, a tárgyi és szellemi örökség megőrzéséhez, megismertetéséhez, bemutatásához, átadásához, továbbéltetéséhez. Nagyban segíti, hogy a létszámában fogyó helyi németség identitástudata erősödjön, ami különösen fontos a felnövő generációknál.

Témaválasztásomban Andrásfalvy Bertalan gondolatait idéztem, mellyel egyetértve hoztuk létre e gyűjteményt. Nem elég egy szépen, gondosan berendezett tájház, gyűjtemény, ami csak „holt anyag", hanem az összegyűjtött örökségnek olyanná kell válnia, hogy a jelen embereit éltesse, összetartó és megtartó erő legyen.

Elmondhatom, hogy a tájházunk, a gyűjteményünk a megnyitása után nemcsak kiállítási, hanem hamarosan közösségi szintérré is vált. A helyi tudás átadásának, a közösségi találkozásoknak, sok kulturális, hagyományőrző és kézműves programnak a helyszíne lett. Programjai jól beilleszkednek a falu kulturális életébe, de a térségébe is. A nevelési-oktatási intézményekkel való kapcsolata, szolgáltatásai a környéken példaértékűek. Az ideérkező turisták is megelégedésükről tanúskodnak (pl.: vendégkönyvi bejegyzések, szóbeli látogatói vélemények).

Szakdolgozatomban az áttekintés mellett arra kerestem a választ, hogy a gyűjtemény újszerű bemutatása és a múzeumpedagógiai foglalkozások mennyire járultak hozzá ahhoz, hogy az itt élők identitástudata, közösségi érzése elmélyüljön.

Megállapítható, hogy a tájház, a gyűjtemény szerves részévé vált a településünk kulturális életének. Megnyitása óta egyre több és színesebb programot, kulturális rendezvényt szerveztünk és bonyolítottunk le benne (pl.: ismeretterjesztő előadások, nyelvi, kézműves tanfolyamok, nyári hagyományőrző táborok, honismereti vetélkedők stb.), közösségi színtérré vált. A itt élő közösség érzi azt, hogy a tájház azé, aki létrehozta, szívesen vesznek részt rendezvényeinken,

egyre nagyobb létszámban, és sokan önkéntes munkát is vállalnak. A gyűjtemény, a hozzá kapcsolódó programok mind-mind az itt élők identitástudatának, a közösségi érzésüknek, együvétartozásuknak elmélyítését szolgálják.

Szeretnék még arról is írni, hogy községünkben a Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény létrehozása elősegítette azt, hogy az itt élők figyelme a községben levő értékek felé fordult, és további gyűjtéseket ösztönzött, ezáltal újabb gyűjtemények jöttek létre.

2006-ban önkormányzatunk létrehozta a Csuhémúzeumot és a Népművészeti Alkotóházat, amelyben a Naszvadról (Felvidékről) idetelepítettek kézműves kismesterségének, a csuhézásnak (sustyázás) állítottunk emléket, majd ezt kibővítettük az egész Kárpát-medencére kiterjedő anyaggal.

Ezt követte 2015-ben Szirmayné Bayer Erzsébet kisgalériájának és dr. Vargha Károly emlékszobájának létrehozása, amelyet a Zselicben a Zselicért Egyesületünk hozott létre.

A felsorolt gyűjtemények is segítik, hogy itt élők ezeket magukénak érezve büszkék legyenek településükre, jobban kötődjenek falujukhoz, a szentlászlói identitástudatuk erősödjön.

Arra is kerestem a választ, hogy a gyűjtemény, hogyan tudja segíteni, kiegészíteni az óvodás és iskoláskorú gyermekek nevelését-oktatását.

A gyűjtemény újszerű bemutatása és a múzeumpedagógiai foglalkozások vonzóbbá tették az intézmények számára a tájház látogatását. Nem csak egy-egy tevékenységre, foglalkozásra, egy-egy tanórára kerül sor a tanév folyamán, hanem ezek rendszeresek. Az intézmények kívánságára a múzeumpedagógiai foglalkozások körét bővítettük. Elmondhatom, hogy a településen működö német nemzetiségi óvodánkban és iskolánkban dolgozó pedagógusok ezt a lehetőséget egyre jobban kihasználják, mivel a gyűjteményben a feltételek adottak ahhoz, hogy neveltjeik, tanítványaik a maga valóságában, cselekedtetve, játékosan szerezzék meg a tudást. Az itt végzett tevékenységek kiegészítik az óvodai és iskolai ismeretanyagot (pl.: játék – régi gyermekjátékok; hon- és népismeret tantárgy – tisztaszoba berendezése, német népviselet; technika – régi mesterségek és eszközeik; földrajz - tájföldrajz, helyi tájnyelvi elnevezések; rajz – viselet és berendezés mintakincse stb.). A múzeumpedagógiai foglalkozásokon a különböző készségeik és képességeik is fejlődnek. A gyerekek, a tanulók pedig nagyon szeretik a múzempedagógiai teremben levő interaktív játékokkal való tevékenységeket.

Arra a kérdésre, hogy mennyiben segíti a múzeum újszerű bemutatása és a múzeumpedagógiai foglalkozások a látogatószám növekedését, a látogatók elégedettségét, a válaszom az, hogy a látogatók száma az évek során növekedett, mind helyből, mind pedig más településekről.

A látógatószám növekedéséhez az is hozzájárult, hogy az eddigi látogatók ajánlják a gyűjteményünket, mivel látógatóbarátnak, élményt nyújtónak és infrastukturálisan is megfelelőnek tartják.

Azáltal is növekedett a látógatószám, hogy folyamatosan törekedtünk arra, hogy különböző helyeken reklámozzuk a gyűjteményünket (pl.: tévé, honlap, újság stb.), de azáltal is, hogy a viszonylag elmaradott térségünk elsősorban a turizmusban látja a felemelkedés lehetőségét, ezért az itt élők „újból ráébredtek" arra, hogy ne elszigetelve éljenek egymás mellett, hanem fogjanak össze, segítsék egymást és ajánlják egymás látnivalóit, nevezetességeit, értékeit.

Összegezve elmondhatom, hogy színvonalas, a mai kor elvárásainak megfelelő tájházat hoztunk létre és működtetünk. A hozzá kapcsolódó programok, múzeumpedagógiai foglalkozások kínálata is megfelelő. Ezeket az eredményeket továbbra is szeretnénk megőrizni, ehhez pedig még tervszerűbb stratégiára és még hatékonyabb munkára van szükségünk.

A múlt élteti a jövőt!

Irodalomjegyzék

Andrásfalvy B. (2011): Jubileum. In: Impresszum, szeptember – november. p. 4.

Baksa B. (2005): Élet a házban. Hon- és népismeret 5. évfolyam. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. pp. 1-88.

Baksa B. (2005): Élet a faluban. Hon- és népismeret 6. évfolyam. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. pp. 1-88.

Bereczki I. - Sághi I. (szerk.) (2009): Szórakoztatva tanulni, tanulva szórakozni! Projektmódszer a múzeumpedagógiában. MúzeumIskola 1. Szabadtéri Néprajzi Múzeum - Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre. pp. 1-109.

Bereczki I. (2012): Tájházak Magyarországon. In: Bereczki I. – Szablyár P. (szerk.): Tájház vezetési ismeretek. Magyarországi Tájházak Szövetsége, Noszvaj. pp. 1-240.

Budai Gy. (2000): Szentlászló. In: Gábori I. (szerk.): Honismereti írások Baranyában. Baranya Honismereti Egyesület, Pécs. pp. 11-12.

Budai Gy. és Budai K. (2013): Foglalkoztató füzet. Tájházi „tekergő”. Német Nemzetiségi Önkormányzat Szentlászló, Pécs. pp. 1-8.

Budai Gy. és Budai K. (2016): Német ételek Szentlászlón. Ungarn deutsche Gerichte in Senglasl. Német Nemzetiségi Önkormányzat Szentlászló, Szigetvár. pp. 1-22.

Budai K. (2017): CSUHÉZÁS. Csuhézás Szentlászlón 1947-től napjainkig, Vác. pp. 4-5.

Manherz K (szerk.) (1998): A magyarországi németek. Változó Világ 23. Útmutató Kiadó, Budapest. pp. 1-128.

Nádor T. (1997): Dr. Vargha Károly. Baranyai Német Önkormányzatok Szövetsége, Pécs. p. 50.

Pató Mária (szerk.) (2009): Nyitott kapukkal - Kapun belül és kívül. Múzeumi iránytű 1. Szabadtéri Néprajzi Múzeum - Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre. pp 1-124.

Tátrai Zs. - Karácsony-Molnár E. (1997): Jeles napok, ünnepi szokások. Mezőgazda Kiadó, Budapest. pp. 1-298.

Szirmayné Bayer E. (1999): Visszatekintés. Rückblick. Kaposvári Nyomda KFT., Kaposvár. pp. 1-195.

Vargha K. (1941): A délkeleti Zselic. Csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Csurgó. pp. 32-36.

Wild K. (1987): Baranya megye német anyanyelvű lakosságának nyelvéről és népi kulturájáról. In: Magyarlaki J. (szerk): Nemzetiségeink. A baranyai horvátszerb és német nemzetiség múltja, jelene, kultúrája. A Baranya Megyei Pedagógiai Intézet kiadványa. Szikra nyomda, Pécs. pp. 77-94.

Képek jegyzéke

1. Márkus Péter: Szent László-szobor (saját fotó)
2. Vanyúr István: Anya gyermekével (A ki- és betelepítés emlékműve) (saját fotó)
3. A ház az 1970-es években
(a fotó készítője ismeretlen, a Tájház - Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény tulajdona)
4. Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény (saját fotó)
5. Az első terem (részlet) (saját fotó)
6. Az első terem (részlet) (saját fotó)
7. Szépszoba (schöne Stuwe) (saját fotó)
8. Házioltár (saját fotó)
9. Kétajtós nagyszekrény (saját fotó)
10. Festett láda, tálasfogas, téka (saját fotó)
11. Rozmaringos menyasszony és vőlegény (saját fotó)
12. Fiatalasszony csecsemőjével (saját fotó)
13. A menyasszony koszorúi és a vőlegény kalapdísze keretben (Prautpild) (saját fotó)
14. Tutyi (saját fotó)
15. Tutyik (saját fotó)
16. Mintakendő tutyik hímzéséhez (saját fotó)
17-22. Használati tárgyak, eszközök (saját fotó)
23. Betlehem (saját fotó)
24. Leltározás (saját fotó)
25. Leltározás (saját fotó)
26. Múzeumpedagógiai foglalkoztatóteremben (saját fotó)
27. A negyedik terem átrendezés után (saját fotó)
28. Tutyikötő tanfolyam (saját fotó)
29. Tutyikötő tanfolyam (Budai Györgyné fotója)
30. Motringolás (saját fotó)
31. Berliner kendő készítési technikája (saját fotó)
32. Az óvodás gyerekek német műsora (saját fotó)
33. Az általános iskola német nemzetiségi tánccsoportjának műsora (saját fotó)
34. Helytörténeti vetélkedőn (saját fotó)

35. Helytörténeti vetélkedőn (saját fotó)
36. „Festett láda” készítése (saját fotó)
37. Karikahajtás (saját fotó)
38. A honlap (pillanatfelvétel a számítógépről, PrtScr)
39. Múzeumpedagógiai foglalkozáson (Budai Györgyné fotója)
40. Játék a Kockavarázzsal (saját fotó)
41. Játék a Kockavarázzsal (saját fotó)
42. Játék a Kockavarázzsal (saját fotó)
43. Játék a kockavarázzsal (saját fotó)
44. Játék közben (saját fotó)
45. Játék közben (Budai Györgyné fotója)
46. Játék közben (saját fotó)
47. Játék közben (saját fotó)
48. Játék a puzzle-éval (saját fotó)
49. Puzzle (saját fotó)
50. Játék az Óriás puzzle-éval (saját fotó)
51. Játék az Óriás puzzle-éval (saját fotó)
52. Játék a Tili-tolival (saját fotó)
53. Játék a Tili-tolival (saját fotó)
54. Német népviseleti babák (saját fotó)
55. Játék a régi gyermekjátékokkal (saját fotó)

Mellékletek jegyzéke

1. Szirmayné Bayer Erzsébet: Malenkij robot II. – Gyűjtőtáborban
2. Meghívó a Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény ünnepélyes avatására
3. Képeslap a Tájház Helytörténeti és Néprajzi Gyűjteményről
4. Német ételek Szentlászlón
   Ungarn deutsche Gerichte in Senglasl
5. A Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény Szentlászló község képeslapjain
6. Prospektus: Szentlászló/Senglasl
7. Prospektus: Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény
   Szentlászló
8. Kockavarázs játékhoz készült kiadvány előlapja – A Zselic védett növényei
9. Kockavarázs játékhoz készült kiadvány előlapja – Zselici állatok
10. Kockavarázs játékhoz készült kiadvány előlapja – A gyűjteményben levő tárgyak részlete
11. Óriás memóriajáték: A szentlászlói németek viselete a 20. század első felében
12. Óriás memóriajáték: Szirmayné Bayer Erzsébet festményei és régi fényképek a németség életmódjáról, szokásairól
13. Tili-toli játékok
14. Tájházi „tekergő”

MELLÉKLETEK

1. melléklet

Szirmayné Bayer Erzsébet: Malenkij robot II. – Gyűjtőtáborban

2. melléklet

Meghívó a Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény ünnepélyes avatására

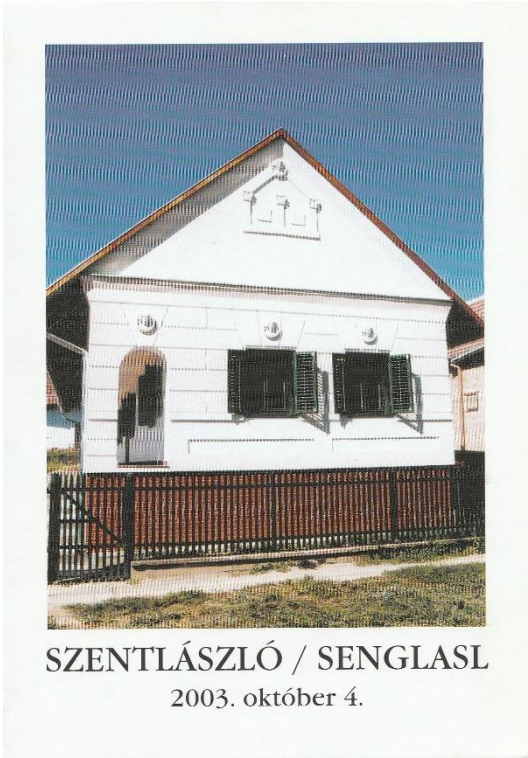

1. oldal

2. oldal

Szentlászló Község Önkormányzata
és a Szentlászlói
Német Kisebbségi Önkormányzat
szeretettel
meghívja Önt és kedves családját a

TÁJHÁZ

Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény
ünnepélyes avatására

2003. október 4-én, szombaton
15.15 órára

3. oldal

Az ünnepi rendezvény programja

13.45 Koszorúzás Szent László király köztéri szobránál
Díszőrséget ad a Pécsi Határőr Igazgatóság alakulata
13.55 Koszorúzás az I. és II. világháborús emlékműveknél
Díszőrséget ad a Pécsi Határőr Igazgatóság alakulata
14.00 Ünnepi szentmise
Celebrálja: Hegedűs János plébános
Közreműködik: Tinódi Kórus, Szigetvár
15.00 Koszorúzás az „Anya gyermekével" köztéri szobornál
Díszőrséget ad a Pécsi Határőr Igazgatóság alakulata
15.15 Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény
ünnepélyes avatása
Ünnepi köszöntők:
Bognár József polgármester
Gráf József országgyűlési képviselő
Tasnádi Péter, a Baranya Megyei Közgyűlés alelnöke
Schmidt Zoltán, az LdU Pécsi Regionális Irodájának vezetője
Lantosné dr. Imre Mária néprajzkutató
Sportversenyek
16.00 Szentlászló – Brezovac (Horvátország) női foci
16.30 Szentlászló – Brezovac (Horvátország) öregfiúk foci
Pécsi Határőr Igazgatóság technikai és kutyás bemutatója
18.00 Kulturális műsor a Sportcsarnokban
Közreműködők:
Mágocsi Német Táncegyüttes
Almamelléki Női Dalkör
Szigetvári Néptánc Kör
Boldogasszonyfai Hagyományőrző Tánccsoport
Szentlászlói Nyugdíjasklub
Naszvadi (Szlovákia) Kultúrcsoport
ADRIA - SZIGO Társastánccsoport
20.30 Tűzijáték
21.00 Bál
A nap folyamán kézműves bemutató és vásár lesz.

4. oldal

3. melléklet

Képeslap a Tájház - Helytörténeti és Néprajzi Gyűjteményről

2013

4. melléklet

Német ételek Szentlászlón

Ungardeutsche Gerichte in Senglasl

Szentlászló, 2016

A kiadvány előlapja

5. melléklet

A Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény Szentlászló község képeslapjain

2003

2014

6. melléklet

Prospektus: Szentlászló/Senglasl

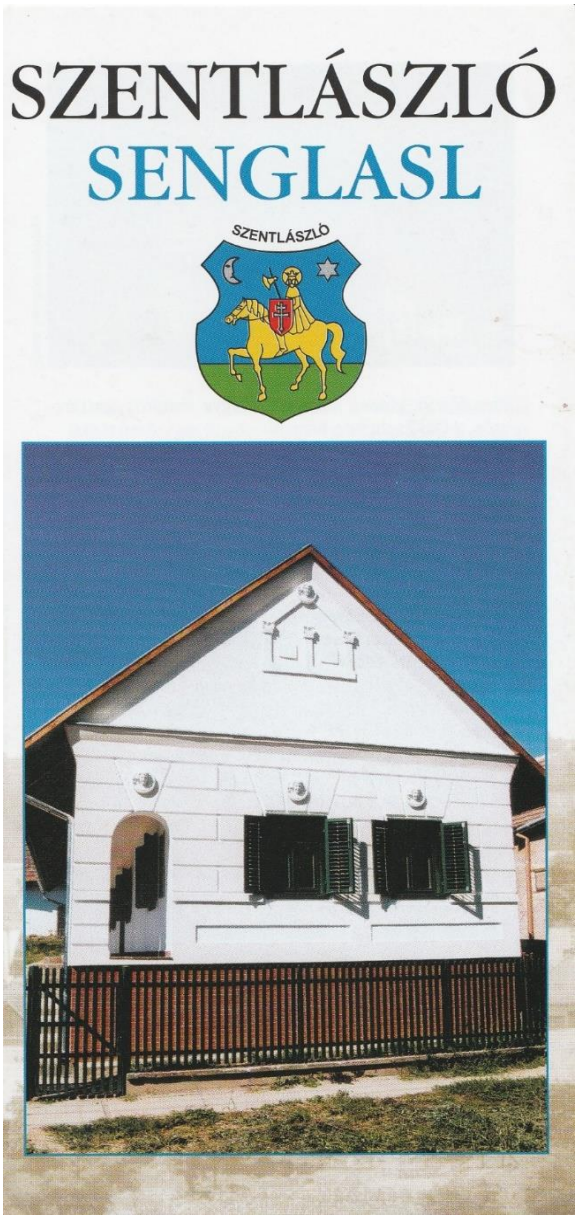

Előlap

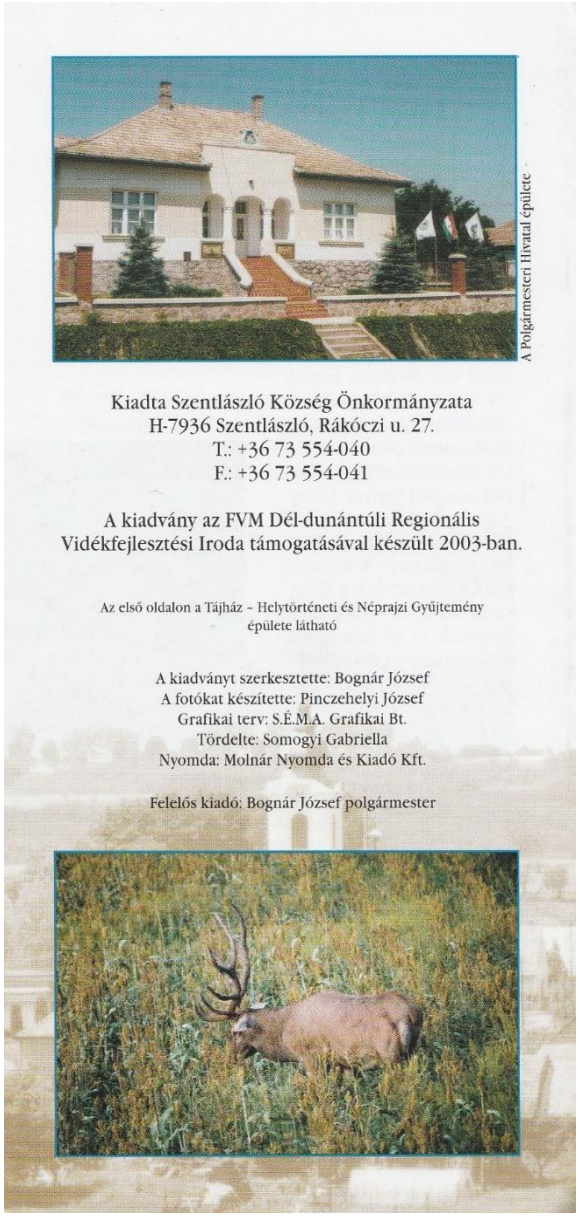

Hátlap

7. melléklet

Prospektus: Tájház – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény

Szentlászló

Előlap

Hátlap

8. melléklet

Kockavarázs játékhoz készült kiadvány előlapja – A Zselic védett növényei

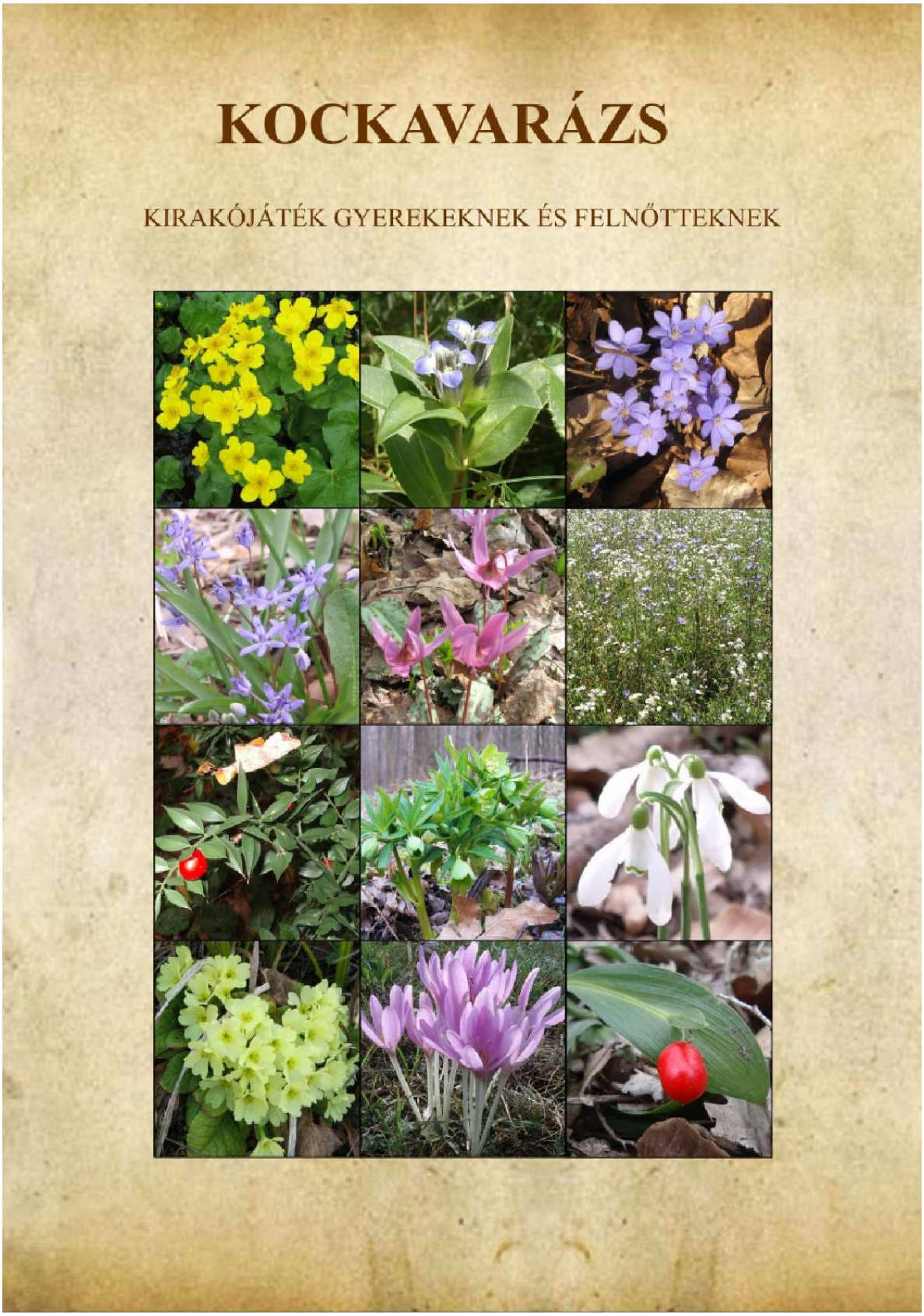

9. melléklet

Kockavarázs játékhoz készült kiadvány előlapja – Zselici állatok

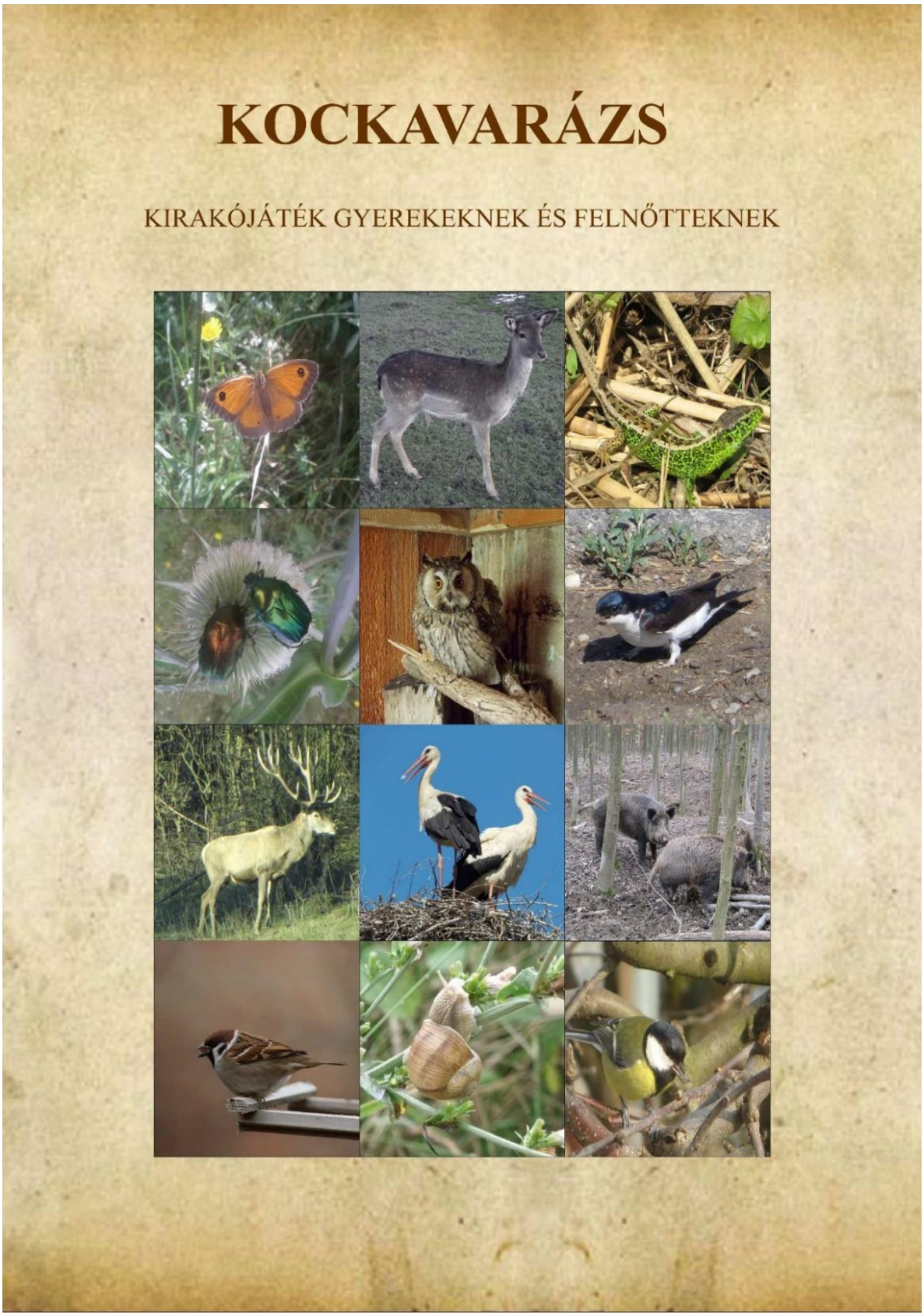

10. melléklet

Kockavarázs játékhoz készült kiadvány előlapja – A gyűjteményben levő tárgyak részlete

11. melléklet

Óriás memóriajáték: A szentlászlói németek viselete a 20. század első felében

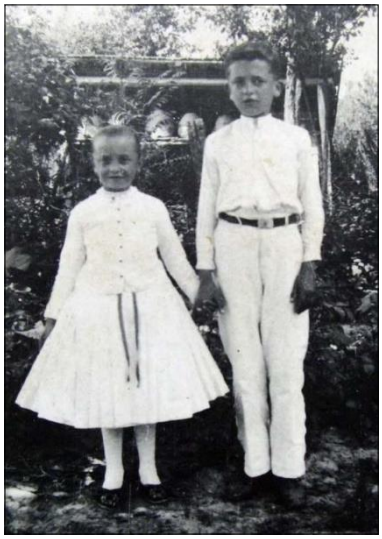

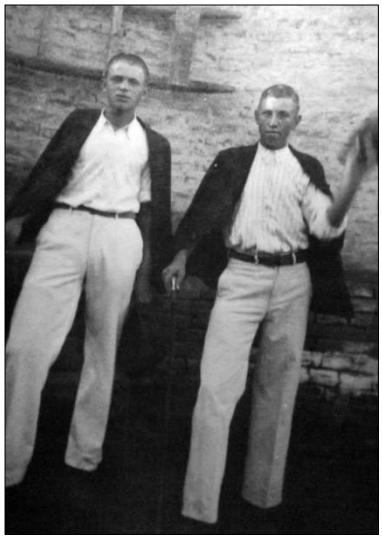

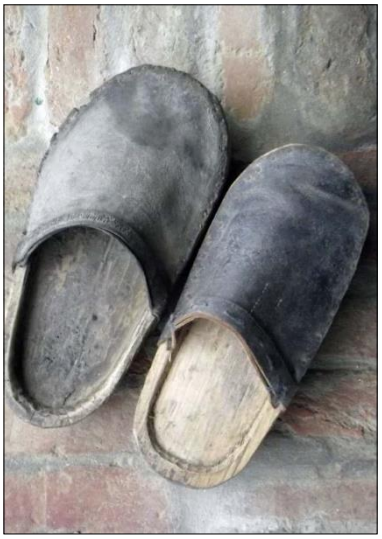

12. melléklet

Óriás memóriajáték: Szirmayné Bayer Erzsébet festményei és régi fényképek a németség életmódjáról, szokásairól

St Bayart

13. melléklet

Tili-toli játékok

A szőlői harang ünnepélyes kivitele a faluból „szőlő-hegyre”

Lakodalmas menet

Vasárnap délután

20. század eleji német család

14. melléklet

TÁJHÁZI „TEKERGŐ”

TÁJHÁZ

Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény

7936 Szentlászló, Zrínyi u. 15.

Foglalkoztató füzet

a szentlászlói Tájház - Helytörténeti és Néprajzi Gyűjteményének megismeréséhez

Szeretettel köszöntjük a kedves Látogatónkat!

A tájházi séta során megismerkedhet a zselici tájjal, annak természeti értékeivel, Szentlászló község múltjával, jelenével, valamint az itt élt, élő németek és magyarok tárgyi és szellemi néprajzával.

Jó munkát, kellemes időtöltést kívánunk!

Szentlászló község Baranya megye északnyugati részén, a Dél-Zselicben, a 67-es út mentén található.

1. Jelöld be a térképen Szentlászlót!

FÖLDRAJZI TÁJEGYSÉG

A Zselic erdőben és vadban bővelkedő dombvidék. Itt található a több mint 8000 hektár területű Zselici Tájvédelmi Körzet, amely először kapta meg Európában a Csillagoségbolt-park minősítést.

Az emeleten a Kockavarázs játékok segítségével megismerkedhetsz a Zselicben található növényekkel és állatokkal.

TÁJHÁZ

A Tájház 2003-ban nyílt meg. Az épület tulajdonosa Stefan Fath, németországi lakos, aki visszavásárolta a nagyszülői-szülői házat, majd felújíttatta. Négy helyiséget átadott az önkormányzatnak a Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény elhelyezése céljából.

2. Az első teremben adatokat találsz a falu történetéről, lakosságáról, neves szülötteiről. Ezek alapján próbáld kitölteni a következő feladatot!

Igaz – Hamis? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

- A település neve a kezdetektől Szentlászló volt. I – H
- A 20. század elején a lakosság többsége német. I – H
- 1947-1948-ban a faluból a németek nagy részét kitelepítették, helyettük felvidéki magyarokat telepítettek be. I – H
- Szirmayné Bayer Erzsébet, Szentlászlón született festőművész a képein az itt élő horvát lakosság életét, népviseletét, szokásait festette meg. I – H
- A szentlászlói németek szokásait, dalait, mondáit falunk szülötte, dr. Vargha Károly gyűjtötte össze. I – H

GAZDÁLKODÁS

A lakosság állattenyésztéssel és földműveléssel foglalkozott. Később egyre több volt köztük a mesterember (pl.: kőműves, ács, bognár, kovács, szabó stb.).

3. Ki mit készített? Kösd össze az összetartozókat!

bognár	háztető
kovács	kocsikerék
ács	liszt
kádár	patkó
molnár	hordó

TISZTASZOBA

A ház utca felőli helyiségét nevezték tisztaszobának vagy „szépszobának". Ünnepekkor (pl.: karácsony, húsvét stb.), nagyobb családi események alkalmával (pl.: születés, esküvő, ravatalozás stb.) használták. A szoba a család vagyoni helyzetére is utalt.

4. Melyik bútordarab nem található a tisztaszobában? Húzd alá!

szék, asztal, ágy, heverő, szekrény, téka, láda, tálasfogas

5. A tisztaszobában a legrégebbi bútor a festett láda.

Tervezz, rajzolj mintát az itt látható láda oldalára!

VALLÁSOSSÁG

A faluban többségében római katolikusok laktak. A tisztaszobában nagyon sok vallással kapcsolatos tárgyat helyeztek el. Itt állították fel a házi oltárt, amely a szobába belépővel szemben, az ablakok között volt.

6. Sorolj fel 5 ilyen tárgyat!

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

7. Több szentnek a szobra megtalálható községünkben.

Egészítsd ki a mondatokat a hiányzó szentek nevével!

Nepomuki Szent ..... a hidak, vizek védőszentje, a gyónási titok vértanúja.

Szent ..... a jószágtartó gazdák, pásztorok védőszentje. Tisztelete különösen a németek lakta területeken terjedt el.

NÉPVISELET

A tisztaszobában található a szentlászlói német népviselet bábukon bemutatva.

8. Az emeleten A szentlászlói németek viselete a 20. század első felében című játékkal jobban megismerheted az egyes életkorok viseletét. Párosítsd össze a képeket!

A vőlegény és a menyasszony viseletének jellegzetessége volt a szalagokkal díszített rozmaringág. A vőlegény kalapdíszét, a menyasszony nagy és kiskoszorúját a jegygyűrűkkel együtt az esküvő után bekereteztették, beleírva a monogramokat és az esküvő évszámát.

9. Nézd meg a bábun a menyasszony viseletét, és írd le!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Hány menyasszonyi koszorú („kiskoszorú" és „nagy koszorú"együtt) található a múzeumban? .....

A népviseleti darabok között különösen szépek a lábbelik, a tutyik sokféle mintázatukkal. Az alapanyagot, a gyapjút maguk fonták és festették meg. Öt kötőtűvel kötötték, a szélét körülhorgolták, majd színes gyapjúfonallal „cifrálták" (keresztszemes hímzés), végül gyapjúszalagot fűztek bele. A talpára zsákvásznat varrtak.

SZOKÁSOK

Az ember életéhez számos szokás kapcsolódott a születéstől a halálig (pl.: keresztelés, legény-, leányavatás, lakodalom, temetés). A dolgos hétköznapokhoz (pl.: aratás, szüret, kukoricafosztás, disznóvágás stb.), valamint az ünnepekhez, jeles napokhoz (pl.: karácsony, farsang, húsvét, pünkösd, úrnap stb.) is sok szokás alakult ki.

Christkindl

December 24-én gyermekekből álló köszöntő csoport járt házról házra, előadva betlehemi játékukat, amelyben szállást kerestek a Jézuskának.

11. Keresd meg a szokásokról készült fotókat az első teremben!

A fotó számát írd a megfelelő szokás mellé!

Keresztelő	☐	Disznóvágás	☐
Úrnap	☐	Aratás	☐
Christkindl	☐	Elsőáldozás	☐
Paprikamenyasszony	☐	Karácsony	☐
Temetés	☐	Esküvő	☐

MINDENNAPI ÉLET TÁRGYAI

A harmadik teremben a mindennapok régi használati tárgyai vannak elhelyezve anyaguk vagy funkciójuk szerint. Ezek közül sokat maguk készítettek el az itt élők (pl.: kendertörő, madzagszövő, mozsár, klumpa stb.), más tárgyakat viszont vásárokban, piacokon szereztek be (pl.: cserépkorsó, hurkatöltő, fűrész stb.).

12. Keresd meg a számmal jelzett tárgyakat, és írd le a nevüket! A megoldáshoz írd be a táblázatba a megadott betűket! Ha azokat összeolvasod, egy újabb tárgynevet kapsz!

1. ..... felhasználandó betű: 3.
2. ..... felhasználandó betű: 1.
3. ..... felhasználandó betű: 5.
4. ..... felhasználandó betű: 1.
5. ..... felhasználandó betű: 2.
6. ..... felhasználandó betű: 3.
7. ..... felhasználandó betű: 6.
8. ..... felhasználandó betű: 5.

Mi ez?

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

Mire használták? .....

.....

13. Találd ki, minek a készítéséhez használták a következő eszközöket, anyagokat!

- fa, fűrész, véső, vonókés, gyalu, kalapács, bőr, szög, kés .....
- tiló, gereben, rokka, kender, szövőszék, madzagszövő .....
- kötőtű, gyapjúfonal, tű, „hímzőpamuk", vászon, szalag .....

14. Rakj össze a Kockavarázs játék segítségével egy képet, amely a múzeum egyik tárgyának részletét ábrázolja. Keresd meg a tárgyat! Írd le a nevét, és azt, hogy melyik teremben található!

.....

15. Befejezésül - az eddigi ismeretek összegzéseként - fejtsd meg ezt a keresztrejtvényt!

1. a tájegység neve
2. a táj egyik jellegzetes nagy vadja
3. a táj egyik jellegzetes növénye
4. a községben élő nemzetiség
5. gyapjúból kötött lábbeli
6. házasságkötés más szóval
7. a vőlegény és a menyasszony ruhájának szalagos dísze
8. karácsonyi német népszokás
9. a paprika törésére használt eszköz
10. fából készült lábbeli
11. a ló patájának kopását gátolja

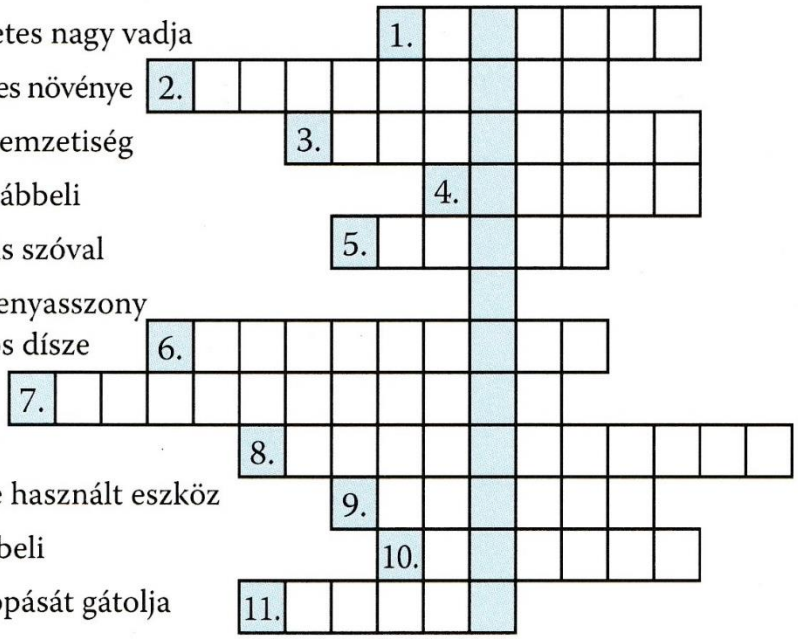

Megfejtés: .....

A gyűjtemény interaktív játékaival további ismereteket szerezhetsz még.
Jó játékot kívánunk!

Köszönjük a látogatást, szeretettel várunk máskor is!

A foglalkoztató füzet a „Helyi kisebbségi hagyományok bemutathatóságának támogatása" című pályázat keretében készült 2013-ban.

Kiadó: Német Nemzetiségi Önkormányzat, Szentlászló

Írta: Budai Györgyné és Budai Kinga

Fotó: Pinczehelyi József

Nyomdai előkészítés: MacMaesro Kft., Pécs

Nyomda: Molnár Nyomda és Kiadó Kft., Pécs